

ارزیابی نفوذ از طریق گروه ویژه اقدام مالی؛ رویکردی تطبیقی براساس سنت علوی

سید علی دلبری^۱

مرتضی پژوهنده^۲

علی اکبر حبیبی مهر^۳

سید حسین رسولی^۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۹/۱۸

تاریخ پذیرش نهایی: ۱۳۹۹/۰۳/۱۳

نشریه علمی آفاق امنیت / سال سیزدهم / شماره چهل و هفتم - تابستان ۱۳۹۹

چکیده

بی‌تردید سخن معصوم(ع) پس از قرآن کریم مهم‌ترین منبع برای کشف دیدگاه دین مبین اسلام در تمامی عرصه‌های هدایتی بشر است. در احادیث امام علی(ع) درباره نفوذ و آسیب‌های توافق با دشمن، بحث‌هایی وجود دارد ولی تطبیق آن بر شگرد دشمن در نفوذ نرم ناخودآگاه از طریق کنوانسیون‌های بین‌المللی، کاوشی نو در مسیر حدیث پژوهی و روشنگری دینی است. نوشتار پیش رو به‌روش توصیفی - تحلیلی، پس از معنانشناسی، گام‌های نفوذ دشمن و اسباب آن را مورد ارزیابی قرار داده و بر حذر بودن از حفره‌های آن را، هنگام عضویت یا الحاق به معاهدات بین‌المللی گوشزد می‌کند و با مراجعه به روایات علوی(ع) شیوه نوین دشمن در نفوذ از طریق کنوانسیون‌های بین‌المللی را مورد بررسی و تحلیل قرار می‌دهد، آنگاه با تطبیق بر FATF و لوایح مرتبط با آن، راهگشای بحث نیز می‌گردد، در ادامه روشن می‌شود که خسارت الحاق مضر به این کنوانسیون‌ها بیش از مزایای نسبی‌ای بدون تضمین آن است.

واژگان کلیدی

نفوذ؛ گروه ویژه اقدام مالی؛ FATF؛ سنت علوی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

saddelbari@gmail.com

۱. دانشیار دانشگاه علوم اسلامی رضوی، مشهد، ایران

۲. نویسنده مسئول: دانشجوی دکتری علوم قرآن و حدیث، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، مشهد، ایران

pazhoohandeh1367@gmail.com

۳. دانشجوی دکتری علوم قرآن و حدیث، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، مشهد، ایران

aliakbarhabibymehr@gmail.com

s.h.rasouli66@gmail.com

۴. دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، مشهد، ایران

مقدمه

مطابق قواعد حقوق بین‌الملل، عضویت یا الحاق در معاهدات بین‌المللی اجباری نمی‌باشد، اما خروج از این قراردادها بار حقوقی ویژه‌ای دارد و خسارات سنگینی بر کشور تحمیل می‌کند. حقیقت آن است که ظرفیت معاهدات همچون دیگر پدیده‌های مشابه خود که توان روان‌سازی تعاملات را دارند، می‌تواند بسان تیغی دولبه عمل کند که گاه به دست طبیب قرار دارد و گاهی در دست رقیب، و نشتهای جبران‌ناپذیری از حفره‌های به وجود آمده در قلمروی مورد گفت‌وگو به بار آورد. شناخت ساحت‌های نفوذ، میزان آگاهی و ارادهٔ افراد در بسامد نفوذ نقش اساسی دارد. نفوذ صور گوناگونی به خود گرفته است که در سخنان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) نیز به آن اشاره شده است؛ آنجا که در جمع مردم نجف‌آباد در ۱۳۹۴/۱۲/۵ فرموده‌اند: «نفوذی این نیست که حتماً رفته و پولی گرفته باشد برای اینکه در فلان دستگاه نفوذ کند و خودش هم بداند چه کار می‌کند. نه! گاهی نفوذی، نفوذی است خودش هم نمی‌داند، آن‌گونه که امام خمینی (ره) فرمودند: گاهی حرف دشمن با چند واسطه از دهان مردمان موجّه شنیده می‌شود». آری دشمن برای نفوذ به پیکرهٔ جامعه‌ها از یک سبک و شیوه بهره نمی‌برد، بلکه واقعیات عینی گواه بر این مطلب است که گاهی با بدنهٔ نظام‌ها اعلام موافقت می‌کند، اما برای آن بدن سری از لشکر خود قرار می‌دهد تا آنجا که از آن نظام، جز کالبدی بی‌روح باقی نماند؛ مهره‌ها را در مناصب تصمیم‌گیری می‌نشانند و تصمیمات را جهت‌دهی می‌کند؛ شاید بتوان از این شیوه به نفوذ «تصمیم‌ساز» یاد کرد. گاهی نیز براندازی نظام‌ها را از طریق کودتا و انقلاب مخملی دنبال می‌کند، که این شیوه از نفوذ در جامعهٔ هدف با از ریشه درآوردن دولت‌ها می‌باشد. به نظر می‌رسد می‌توان از آن به نفوذ «نظام‌ساز» تعبیر کرد. اما هولناک آن ساحتی از نفوذ است که دشمن از طریق سه‌گانهٔ «تطمیع، تهدید و تزویر» دیگر به نفوذ موردی یا نظام‌سوزی نمی‌اندیشد، بلکه سعی بر آن دارد تا سبک زندگی و نوع نگاه جامعه جهانی را به سمت جهان‌بینی خود، سوق دهد. نامی که به این سبک از نفوذ نزدیک می‌نماید نفوذ «جریان‌ساز» است. آری استحاله، برآیند نوعی، نفوذ است که ملت‌ها را، با هویت حقیقی خود بیگانه می‌کند به شکلی که تضادی با دشمن ندارند تا جایی که به بازیگران صحنه‌گردانی‌های دشمن مبدل می‌شوند. تطمیع یکی از ابزارهای دشمن در ساحت‌های مختلف نفوذ است که با وعده‌های پرزرق‌وبرق، بذر دنیاپرستی را در نهاد زیاده‌خواهان می‌کارد؛ گاهی امان‌نامه برای سپاه حق می‌فرستد و انبان‌های زر و سیم از جیب لشکریان امام مجتبی (ع) سر درمی‌آورد و گاهی کارت سبز^۱ برای عناصر خود پیش‌کش می‌دهد.

تهدید ابزار دیگری است که با ترساندن ملت‌ها و نظام‌ها، از طریق به رخ کشیدن پیشرفت‌های مادی، سست‌عصرها را از میدان بیرون می‌افکند و با تحریم، بی‌اراده‌ها را از مبارزه خسته می‌کند، که گاهی با تحریم آب بر سپاه ابی‌عبدالله(ع) نمایان می‌شود و گاهی با تحریم‌های شدید اقتصادی در زمان ما بروز پیدا می‌کند. شاید بتوان گفت، تزویر خطرناک‌ترین ابزاری است که دشمن با نیرنگ و خیمه‌شب‌بازی راه می‌اندازد تا دسیسه‌های خود را به خورد ملت‌ها بدهد. این خسارت گاهی با قرآن به نیزه کردن در چند قدمی پیروزی سپاه امام علی(ع) بر لشکر معاویه است و گاهی با علم‌کردن پیراهن‌های خونی از قبیل: «دموکراسی» با تحریک اپوزیسیون، «حقوق بشر» با زیر سؤال بردن احکام قضایی کشورها، «آزادی بیان» با هجمه به مقدسات، «جامعه جهانی» با تحمیل رأی ابرقدرت‌ها از طریق سازمان‌های بین‌المللی، «شفاف‌سازی اقتصادی» با دیدبانی از نظام‌های مالی کشورها و «مبارزه با تأمین مالی تروریسم» با مانع‌تراشی در جهت حمایت مالی از جبهه مقاومت بروز پیدا می‌کند. بنابراین این تحقیق در پی پاسخ به سؤالات ذیل می‌باشد:

۱. چگونه اسباب نفوذ مطرح‌شده در سخنان امیرمؤمنان علی علیه‌السلام بر الحاق معیوب به «اف. ای. تی. اف» در زمان ما تطبیق می‌یابند؟

۲. واقعیت گروه ویژه اقدام مالی (اف. ای. تی. اف) چیست؟

۳. چه اسباب نفوذی در سخنان امیرمؤمنان علی علیه‌السلام تبلور یافته است؟

۴. حفره‌های نفوذی که با الحاق معیوب به گروه ویژه اقدام مالی (FATF) به‌وجود

می‌آید کدام‌اند؟

متن پیش رو با روش توصیفی - تحلیلی، پس از معناشناسی واژگان، طرح دیدگاه موافقان و مخالفان در خلال مباحث، حفره‌های نفوذ در معاهدات طراحی‌شده از سوی غرب را گوشزد می‌کند و مستندات از بیانات علوی(ع) ارائه می‌دهد؛ آنگاه بر کنوانسیون بین‌المللی FATF و لویح مرتبط با آن به‌عنوان یک نمونه بارز در بحث نفوذ تطبیق می‌دهد.

پیشینه پژوهش

دانشمندان و اندیشمندان اسلامی خوشبختانه از دیرباز درباره عدم سلطه‌پذیری از طریق معاهدات و روابط با دشمنان، قلم‌فرسایی کرده‌اند؛ به‌عنوان نمونه در ضمن تبیین آیات «نفی سبیل کفار بر مؤمنین» مطالبی از سوی فقها مطرح گردیده است، از جمله آن موارد می‌توان به: «الخلاف» (طوسی، ۱۴۰۷: ۳؛ ۴۵۴)؛ «مهدب الاحکام فی بیان الحلال و الحرام» (سبزواری، ۱۴۱۳: ۱۶؛ ۳۸۵)؛ «القواعد الفقہیة» (بجنوردی، ۱۴۰۱: ۱؛ ۳۶۴ -

۳۴۹) اشاره کرد. در میان مفسران نیز بزرگانی به این مهم پرداخته‌اند که می‌توان به برخی از آثار آنان اشاره کرد: «المیزان فی تفسیر القرآن» (طباطبایی، ۱۳۹۰: ۵؛ ۱۱۶)؛ «تفسیر شبر» (شبر، ۱۴۱۰: ۱۲۸)؛ «الکاشف» (مغنیه، ۱۴۲۲: ۲؛ ۴۶۷)؛ «مجمع‌البیان فی تفسیر القرآن» (طبرسی، بیتا: ۶؛ ۱۰۶). همچنین به تازگی در ساحت مقالات و تألیفات نیز تحقیقاتی نگاشته شده است که می‌توان از باب نمونه مواردی را نام برد: مقاله «بررسی گروه ویژه اقدام مالی - پیامدهای عضویت ایران» (فولادی، ۱۳۹۷: ۹۲)؛ مقاله «پیشنهادهای گروه کار، اقدام مالی برای مبارزه با پول‌شویی» (میرزاوند، ۱۳۸۲: ۶)؛ کتاب «استانداردهای مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم» (ارجمندنژاد، ۱۳۹۲: ۴۷) و دیگر آثاری که هر یک از منظر خود به موضوع پرداخته‌اند.

ضرورت پژوهش

هرچند تاکنون از زوایای گوناگون به موضوع الحاق به «اف. ای. تی. اف» پرداخته شده است و با وجود برخی نتیجه‌گیری‌های متضاد با احتیاط عقلی و شرعی که بر اساس آن پژوهش‌ها انجام شده است، اما تاکنون پژوهشی تطبیقی بر این بحث نیافتیم. تحقیق حاضر، تطبیق سنت علوی (ع) بر معاهدات بین‌المللی در عصر حاضر را با تأکید بر عضویت ایران در گروه ویژه اقدام مالی (FATF)، عهده‌دار گردیده است و شیوه‌نویس دشمن در نفوذ از طریق کنوانسیون‌های بین‌المللی را تبیین و تحلیل می‌نماید تا به‌رغم وجود منافع احتمالی در برخی از این معاهدات، مضرات پیوستن به آنها، با توجه به سنت علوی (ع) از نظر دور نماند؛ بنابراین تطبیق دوسویه بحث حاضر، کاوشی نو در مسیر روشنگری دینی است. گوشزد کردن ساحت‌های مختلف نفوذ و چرایی مراقبت از دشمن از دیگر نکات دارای اهمیت این تحقیق است.

بحث

معنای «معاهده»، «نفوذ» و «اف. ای. تی. اف»

لازم دیده شد تا در آغاز به معنای «معاهده»، «نفوذ» و «اف. ای. تی. اف» بپردازیم: ریشه لغوی معاهده، «عهد» است و به آنچه که خداوند رعایت آن را خواسته و به آنچه بین انسان‌ها از میثاق وجود دارد گفته می‌شود (ابن منظور، ۱۴۱۴: ۳/۳۱۲). همچنین فیومی معاهده را عقد طرفینی معنا کرده است (فیومی، بی‌تا: ۴۳۵). در معنای اصطلاحی معاهده در بند ۱ از ماده ۲ کنوانسیون ۱۹۶۹ وین راجع به حقوق معاهدات، چنین تعریف شده

است: معاهده عبارت از یک توافق^۱ بین دولت‌ها که به صورت کتبی منعقد شده، مشمول حقوق بین‌الملل باشد، صرف‌نظر از عنوان خاص آن و اعم از اینکه در سندی واحد یا در دو یا چند سند مرتبط به هم منعکس شده باشد. همچنین پروفیسور «شارل‌روسو» که از صاحب‌نظران حقوق بین‌الملل می‌باشد، در تعریف معاهده می‌گوید: «معاهده بین‌المللی به هر اسمی که خوانده شود عبارت از قراردادی است، بین تابعان حقوق بین‌الملل که به‌منظور تولید بعضی از آثار حقوقی منعقد می‌شود» (موسی‌زاده، ۱۳۸۰: ۱۲۷). به عبارت دیگر، معاهده عمل حقوقی عادی است که به وسیلهٔ تابعان حقوق بین‌الملل صورت می‌گیرد و ضمن پذیرش اقتدار آنها، آن را محدود می‌کند و صلاحیت‌های آنها را به منصفه ظهور می‌رساند (ضیائی بیگدلی، ۱۳۸۳: ۸ و ۱۳). همچنین بر اساس آیین‌نامهٔ مصوب ۱۳۷۱/۲/۱۳ هیأت وزیران، یک تعریف کلی از معاهده، صورت گرفته است: «توافق حقوقی، توافقی است ناشی از روابط بین‌المللی که به موجب آن، دستگاه دولتی در مقابل دولت، مؤسسه و شرکت دولتی خارجی یا مجامع، شوراها، و سازمان‌های بین‌المللی ملتزم به امری شود و دارای آثار و ضمانت اجرای حقوقی باشد...».

واژه «نفوذ» در لغت به معنای تیری است که به سمت هدف حرکت می‌کند و پس از اصابت از سمت دیگر خارج می‌شود (راغب اصفهانی، ۱۴۱۲: ۸۱۸؛ جوهری، ۱۴۱۰: ۵۷۲). معنای نفوذ در اصطلاح، نزدیک به مفهوم لغوی آن می‌باشد، یعنی رخنهٔ دشمن در جامعه به‌منظور پیاده‌سازی منویات خود همچون فتنه‌انگیزی و... (میرزایی، ۱۳۹۵: ۱۹۱).

تارنمای رسمی گروه ویژه اقدام مالی (اف. ای. تی. اف)^۲ خود را این‌گونه معرفی می‌کند: «FATF» مخفف عبارت «Force the Financial Action Task» است که به معنای گروه ویژه اقدام مالی است. این گروه یک نهاد بین دولتی است که در سال ۱۹۸۹ توسط وزیران حوزه‌های قضایی عضو آن تأسیس شده است. بنابراین «FATF» یک نهاد سیاست‌گذاری است که برای تولید ارادهٔ سیاسی لازم برای تحقق اصلاحات قانون‌گذاری و نظارتی ملی در این مناطق تلاش می‌کند^۳. اکنون به بررسی اسباب زمینه‌ساز نفوذ دشمن و ارزیابی آنها در سخنان امام علی علیه‌السلام می‌پردازیم.

1. Agreement

2. Financial Action Task Force

3. The Financial Action Task Force (FATF) is an inter-governmental body established in 1989 by the Ministers of its Member jurisdictions... The is therefore a "policy-making body" which works to generate the necessary political will to bring about national legislative and regulatory reforms in these areas.

ارزیابی اسباب نفوذ دشمن از منظر امام علی (ع)

از آنجا که اسباب زمینه‌ساز نفوذ بسیار گوناگون است^۱ و پرداختن به همه آنها در این مقال نمی‌گنجد، به برخی از مهم‌ترین آنها می‌پردازیم که عبارتند از: سهل‌انگاری در اصول، وارونه‌کردن ارزش‌ها، ذلت‌پذیری، پذیرش دیدبان بر حریم داخلی و عدم خبرگی لازم در پذیرش مسئولیت‌ها.

سهل‌انگاری در اصول

یکی از اسباب مهم زمینه‌ساز نفوذ به سبک نوین سهل‌انگاری در ارزش‌ها و بنیان‌های مذهبی است، زمانی که امیرمؤمنان (ع) در مذمت سست‌عنصری لشکریان خود در ادای حق می‌فرماید: «وَإِنِّي وَاللَّهِ لَأَظُنُّ أَنَّ هَؤُلَاءِ الْقَوْمَ سَيَدَأُونَ مِنْكُمْ بِاجْتِمَاعِهِمْ عَلَيَّ بِاطْلِهِمْ وَتَفَرُّقِكُمْ عَن حَقِّكُمْ، وَبِمَعْصِيَتِكُمْ إِمَامَكُمْ فِي الْحَقِّ وَطَاعَتِهِمْ إِمَامَهُمْ فِي الْبَاطِلِ، وَبِأَدَائِهِمُ الْأَمَانَةَ إِلَى صَاحِبِهِمْ وَخِيَانَتِكُمْ، وَبِصَلَّاحِهِمْ فِي بِلَادِهِمْ وَفَسَادِكُمْ، فَلَوْ ائْتَمَنْتَ أُحَدِّثُكَ عَلَيَّ قَعْبٍ لِحَشِيَّتِ أَنْ يَذْهَبَ بِعِلَاقَتِهِ!» (خطبه/ ۲۵؛ مجلسی، ۱۴۰۳: ۱۶۰/۳۴)؛ «سوگند به خدا می‌دانستم که مردم شام به‌زودی بر شما غلبه می‌کنند. زیرا آنها در یاری کردن باطل خود، یکدل و شما در دفاع از حق متفرقید؛ شما امام خود را در حق نافرمانید و آنان امام خود را در باطل فرمان‌بردارند. نسبت به رهبر خود امانت‌دارند و شما خیانت‌کارید، آنان در شهرهای خود به اصلاح و آبادانی مشغول هستند و شما به فساد و خرابی کمر همت بسته‌اید، آنقدر فرومایه‌اید که اگر من کاسه چوبی آب را به یکی از شما امانت دهم می‌ترسم بند آن را بدزدید» (دشتی، ۱۳۸۰ الف: ۱۸). امام علی (ع) ملاک هرگونه صلح و توافقی با دشمن را در نظرگرفتن رضایت خداوند متعال و رعایت دستورات او می‌داند و می‌فرماید: «وَ لَا تَدْفَعَنَّ صَلَاحًا دَعَاكَ إِلَيْهِ غَدْوَكَ وَ لِلَّهِ فِيهِ رِضَى فَإِنَّ فِي الصَّلَاحِ دَعَةً لِيَجْنُودَكَ وَ رَاحَةً مِّنْ هُمُومِكَ وَ أَمْنَا لِبِلَادِكَ» (نامه/ ۵۳؛ بروجردی، ۱۳۸۶: ۶۶۰/۲۲)؛ «هرگز پیشنهاد صلح از طرف دشمن را که خشنودی خداوند در آن است رد مکن، که

۱. برخی دیگر از اسباب زمینه‌ساز نفوذ عبارتند از: «تنهاگذاشتن رهبری، بازیچه قراردادن حق، انتصاب مدیران فاسد، پذیرش دیدبانی دشمن، سهل‌انگاری در ارزش‌ها، تعریف‌سوزی و تعریف‌سازی، غفلت از جریان نفاق و نفوذ، خودخواهی، فرافکنی و مسئولیت‌گریزی، فریب‌کاری در عمل، ساده‌اندیشی و عدم خبرگی لازم، عدم دشمن‌شناسی، غفلت از مبارزه با دشمن، ترس از مقابله با دشمن، حسن‌ظن به دشمن، دشمن‌جلوه‌دادن دوست، ارباب‌نیروهای داخلی از توان دشمن، دل بستن به دشمن، اشتباه محاسباتی در شناسایی توان داخلی، بی‌توجهی به ظرفیت‌های داخلی، سخنان زیبا با اغراض زشت، معروف را منکر جلوه‌دادن، عقب‌نشینی در مبارزه، نادیده‌گرفتن ریشه‌های طراحی جدید در نظامات حقوق بین‌الملل، پنهان‌کاری و عدم عدالت اطلاع‌رسانی، فرار از شفاف‌سازی بومی، افشای اسرار نزد بیگانه، معامله بر سر ارزش‌ها، ذلت‌پذیری، پذیرفتن محاکم جور، چک سفید دادن، نرمش غیرقهرمانانه، نادیده‌گرفتن پیامد سخنها، بهت‌زدگی در مقابل غرب، زخم‌های داخلی».

آسایش رزمندگان، و آرامش فکری تو، و امنیت کشور در صلح تأمین می‌گردد» (دشتی، نهج البلاغه، ۱۳۸۰: ۵۸۶). پس اگر در یک توافق، رضایت خداوند و رعایت ارزش‌های مقرر از جانب او نبود، نباید چنین صلحی را به بهانه‌های دنیایی قبول کرد. در ادامه به برخی نمونه‌ها که می‌توانند مصداقی برای سهل‌انگاری در اصول باشند اشاره می‌کنیم:

نمونه اول: مجلس در ۱۳۹۷/۷/۱۶ مصوبه‌ای را درباره لایحه مبارزه با تأمین مالی تروریسم به تصویب رسانده و طی نامه ۳۴۵/۵۸۹۶۶ به اطلاع شورای نگهبان می‌رساند که در بند ۵ ماده واحده آن آمده است: مفاد کنوانسیون در موارد تعارض با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران لازم‌الرعایه نمی‌باشد و مجمع فقهی شورای نگهبان در پاسخ به این ماده در ۱۳۹۷/۸/۱ می‌نویسد: این مطلب منافات ندارد که دولت بتواند در موارد تعارض، خلاف قانون اساسی عمل نماید و علی‌هذا این بند خلاف قانون اساسی می‌باشد.

نمونه دوم: شورای نگهبان در ۱۳۹۷/۸/۶ طی نامه ۱۳۹۷/۱۰۲/۷۴۵۰ به مواد مصوبه مربوط به مبارزه با تأمین مالی تروریسم مجلس پاسخ می‌دهد: در بند ۲ ماده واحده^۱، اطلاق آن نسبت به مواردی که طرف مقابل، شرط را قبول ندارد و یا شرط خلاف مقتضای کنوانسیون می‌باشد، خلاف موازین شرع و مغایر بند ۱۶ اصل ۳ قانون اساسی شناخته شد...^۲.

نمونه سوم: در ماده ۶ لایحه الحاق ایران به کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با تأمین مالی تروریسم آمده «هر کشور عضو در صورت لزوم اقداماتی را از جمله در صورت اقتضاء از طریق تدوین قانون داخلی اتخاذ خواهد نمود تا اطمینان حاصل نماید اعمال کیفری در حیطه شمول این کنوانسیون تحت هیچ شرایطی با ملاحظات سیاسی، فلسفی، عقیدتی، نژادی، قومی و مذهبی و یا سایر ملاحظات با ماهیت مشابه قابل توجیه نباشند». اطلاق آن چون شامل موارد مشروع نظیر دفاع مشروع می‌گردد، به‌ویژه با توجه به اینکه این ماده نافی حق تحفظ بند ۲ ماده واحده است، خلاف موازین شرع و مغایر اصل ۱۵۴^۳ و بند ۱۶ اصل ۳ قانون اساسی شناخته شد.

۱. «جمهوری اسلامی ایران با نظر به اصول و هنجارهای حقوق بین‌الملل تا حین پذیرش کنوانسیون از جمله کنوانسیون ۱۹۹۹ سازمان کنفرانس اسلامی و قطعنامه‌های مرتبط ملل متحد از جمله قطعنامه ۲۶۲۵ و ۱۵۱۴، تعریف عمل تروریستی را مشتمل بر مبارزات مشروع مردمی از جمله علیه سلطه استعماری و اشغال خارجی نمی‌داند...».

۲. تنظیم سیاست خارجی کشور بر اساس معیارهای اسلام، تعهد بردارانه نسبت به همه مسلمانان و حمایت بی‌دریغ از مستضعفان جهان.

۳. اصل ۱۵۴ قانون اساسی: «جمهوری اسلامی ایران سعادت انسان در کل جامعه بشری را آرمان خود می‌داند و استقلال و آزادی و حکومت حق و عدل را حق همه مردم جهان می‌شناسد. بنابراین در عین خودداری کامل از هرگونه دخالت در امور داخلی ملت‌های دیگر، از مبارزه حق‌طلبانه مستضعفان در برابر مستکبرین در هر نقطه از جهان حمایت می‌کند».

نمونه چهارم: در همین زمینه مجمع فقهی شورای نگهبان در ۱۳۹۷/۸/۱ اشاره می‌کند: با توجه به اینکه احراز نشده است که این شروط و تحفظها مؤثر بوده، بیم آن می‌رود که استقلال و امنیت کشور در معرض خطر قرارگیرد. بر این اساس لایحه الحاق، خلاف شرع می‌باشد. (اتفاق آراء).

وارونه کردن ارزش‌ها

از دیگر اسباب مهم نفوذ که در شیوه نوین آن نیز از همان قواعد قدیمی شیطانی استفاده می‌شود «وارونه کردن ارزش‌ها» است که با تعریف‌سوزی و تعریف‌سازی ارزش‌ها صورت می‌پذیرد مانند قرآن به‌نیزه کردن سپاه معاویه در جنگ صفین که در این واقعه، امام علی(ع) نسبت به فریب‌کاری شامیان و فریب‌خوردگی سپاهیان خود نکته‌ای سترگ را گوشزد می‌نماید: «كَلِمَةٌ حَقٌّ يُرَادُ بِهَا الْبَاطِلُ» (خطبه/ ۴۰؛ خوبی، ۱۴۰۰ ق: ۴، ۱۸۱)؛ در جنگ صفین، پس از «لَيْلَةُ الْهَرِيرِ»^۱، لشکریان شام تارومار شدند و بسیاری در فرات غرق گردیدند، با حيلة عمرو بن عاص سپاه شام دست از جنگ کشیدند تا آنکه لشکریان امام علی(ع) فریب خوردند و باور کردند که معاویه صلح‌طلب و خواهان مسیر هدایت است. امام علی(ع) با هشیاری کامل فرمود: فریب نخورید شامیان صلح‌طلب نیستند بلکه می‌خواهند در این چند قدمی پیروزی، جان سالم بدر ببرند و حالت نه جنگ و نه صلح را ادامه دهند (دستی، ۱۳۸۰ الف: ۱۹۶). سپس هنگام شنیدن توطئه شامیان در کلامی نورانی فرمودند: «عِبَادَ اللَّهِ وَامْضُوا عَلَى حَقِّكُمْ وَصِدْقِكُمْ إِنَّهُمْ لَيْسُوا بِأَصْحَابِ دِينٍ وَلاَ قُرْآنٍ» (ثقفی، ۱۴۱۰: ۲۰۷)؛ «بندگان خداوند بر حق و راستی خود پایمردی کنید آنان همراهان دین و قرآن نیستند». همچنین ایشان در مورد فرد لایق برای حکمیت، به اهل عراق فرمود: «عبدالله بن عباس را حکم نمایند» (دستی، ۱۳۸۰ الف: ۱۹۶ - ۱۹۵) اما لشکریان ایشان بر حکم بودن ابوموسی اشعری پافشاری می‌کردند و آشوب در سپاهیان امام علی(ع) آن قدر زیاد شد که اگر قبول نمی‌فرمودند، آن تبه‌کاران می‌گفتند: «وا اسلاماً»، پس چه شد قرآن؟ مگر قرآن نمی‌گوید: (...وَأْمُرْهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ...) (شوری/ ۳۸)؛ کارشان بر پایه مشورت با یکدیگر است یا مگر قرآن نمی‌گوید: (فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ...) (آل عمران/ ۱۵۹)؛ به‌خاطر رحمت الهی است. حال که سپاهیان حکمیت را می‌پذیرند و جنگ نمی‌خواهند، چرا تو - علی(ع) - ما را به جنگ وادار می‌کنی؟ و به امر قرآن درباره مشورت، عمل نمی‌کنی؟ (جعفری، ۱۳۶۹: ۲۶۹/۲۱). این مرام خوارج است که سخن خداوند متعال را دستمایه اهداف خود قرار داده و فریاد برآوردند: «لَا حُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ» (مازندرانی، ۱۳۸۲ ق: ۵، ۲۳۷).

۱. «لَيْلَةُ الْهَرِيرِ» یا «شب زوزه» به شیئی در جنگ صفین گفته می‌شود که ناله زخمی‌ها به‌خاطر شدت جراحات جنگ، به آسمان بلند بود. (منقری، ۱۴۰۳ ق: ۴۷۵).

سرانجام عمرو عاص، ابو موسی را فریب داد پس شد آنچه شد. این حادثه یادآور این مهم است که دشمن هر جریان را از روزنه‌های ضربه می‌زند: مقدس‌نما را در جنگ صفین با قرآن به نیزه کردن، روشن‌فکران را با مباحث حقوقی و برخی دیگر را با گفت‌وگو و مذاکره فریب می‌دهد. در عصر حاضر نیز سیاست دوگانه غرب در قبال دموکراسی، حقوق بشر، آزادی بیان، دنیای عاری از تسلیحات کشتار جمعی و... همان داستان تکراری جنگ صفین است. برای نمونه به موارد ذیل اشاره می‌شود:

نمونه اول: «دیوید کوهن» رئیس وقت بخش تحریم‌های خزانه‌داری آمریکا به صراحت اعلام کرد قطعنامه ۱۳۷۳ به‌گونه‌ای طراحی شده که می‌توان در آینده، دیگر نهادهای هدف را به لیست گروه‌های تروریستی اضافه کرد. (دولت‌آبادی، خودتحریمی، ۱۳۹۷: ۱۸۹). درباره این موضوع مدیر وقت حوزه علمی خراسان در ۱۳۹۷/۷/۲۳ طی بیانیه‌ای به نکته‌ای جالب اشاره می‌کند: این موضوع مهم‌ترین زمینه چالش جمهوری اسلامی ایران با سایر کشورهای عضو این کنوانسیون خواهد بود، زیرا اعضای گروه ویژه اقدام مالی FATF می‌توانند با استناد به ماده ۶ کنوانسیون مزبور مدعی شوند که شرط‌گذاری در تعریف تروریسم غیرقابل قبول است و حتی این‌گونه شرط‌ها را مخالف با اهداف کنوانسیون تلقی نمایند. به لحاظ مصداقی نیز حمایت از گروه‌های مقاومت مانند: حماس و حزب‌الله مورد اختلاف است. دولت‌های غربی به‌ویژه آمریکا با وضع معیارهای دوگانه و سیاسی این گروه‌ها را تروریستی می‌نامند؛ اما جمهوری اسلامی ایران بر اساس مبانی دینی و شرعی و با تکیه بر اصول انسانی اقدامات این گروه‌ها را دفاع از وطن خود دانسته و خود را مفتخر به حمایت از ایشان می‌داند.

نمونه دوم: در ماده ۲، بند ۱ بخش «ب» مصوبه مجلس در ارتباط با لایحه مبارزه با تأمین مالی تروریسم آمده است: هر فعل دیگری که به قصد کشتن یا وارد آوردن جراحات شدید جسمانی به افراد غیرنظامی یا به هر فرد دیگری صورت گیرد که سهم فعالی در خصومت‌ها طی منازعات مسلحانه نداشته باشد، چنانچه هدف چنین فعلی به واسطه ماهیت یا محتوای آن، ارباب مردم یا وادار ساختن دولت یا سازمان بین‌المللی به انجام فعل یا ترک هرگونه فعلی باشد^۱. مجمع فقهی شورای نگهبان در ۱۳۹۷/۸/۱ طی نامه‌ای پاسخ می‌دهد اطلاق جرم دانستن فعلی که «موجب وادار ساختن دولت یا سازمان بین‌المللی به

۱. ر.ک. نامه ۵۴۶۲۸/۱۰۱۱۶۰ ریاست جمهوری به مجلس شورای اسلامی در ۹۷/۸/۱۵؛ جزء ب، بند ۱ ماده ۲ مصوبه مقابله با تأمین مالی تروریسم:

b) Any other act intended to cause death or serious bodily injury to a civilian, or to any other person not taking an active part in the hostilities in a situation of armed conflict... or to compel a government or an international organization to do or to abstain from doing any act.

انجام فعل یا ترک هرگونه فعلی باشد»، از جهت شمول نسبت به افعال مشروعی که گروه‌های مقاومت اسلامی علیه دولت‌های استعمارگر انجام داده و موجب عقب‌نشینی آنها می‌گردد خلاف شرع می‌باشد مگر اینکه احراز شود که بند دوم از شروط ذکر شده در ماده واحده لایحه مؤثر بوده و پذیرفته شود. شورای نگهبان نیز در ۹۷/۸/۶ در جوابیه‌ای که به مجلس در مورد جزء (ب) بند ۱ ماده ۲ از مصوبه مقابله با تأمین مالی تروریسم می‌نویسد، اشاره می‌کند: اطلاق این بند نسبت به موارد مشروع مانند اعمال دفاعی خلاف موازین شرع شناخته شد.

نمونه سوم: اکشن پلن گروه ویژه اقدام مالی با اصل ۱۵۴ قانون اساسی مغایر است، این اصل بر حمایت جمهوری اسلامی از مستضعفان جهان تأکید دارد، حال آنکه در این معاهده آمده است؛ اگر مستضعفی در خارج از کشور علیه اشغالگری یا دولت غاصبی اقدام کرد، ما نمی‌توانیم به صورت مادی یا معنوی از او حمایت کنیم؛ این موضوع به طور کامل در این اکشن پلن پذیرفته شده است... در این قطعنامه بیشتر اسامی افراد القاعده و طالبان آمده است، اما در آن برنامه عمل نوشته شده «و قطعنامه‌های بعدی» - آنانی که بعداً اضافه می‌شوند - پس چه تضمینی وجود دارد که سازمان ملل در قطعنامه‌های بعدی خود اسامی مرتبط با گروه‌های مقاومت را نیاورد؟ (امیرآبادی، خودتحریمی، ۱۳۹۷: ۵۹).

نمونه چهارم: شورای نگهبان طی نامه ۹۷/۱۰۲/۷۴۵۰ در جوابیه خود نسبت برخی از مواد مصوبه مجلس در مورد مبارزه با تأمین مالی تروریسم، می‌نویسد: اطلاق ماده ۱۵ نسبت به مواردی که لازم است مجرمین محاکمه و مجازات شوند، خلاف موازین شرع شناخته شد. اطلاق ماده ۱۷: «رفتار عادلانه با هر فردی که به موجب این کنوانسیون توقیف گردیده است... از جمله برخورداری از... مقررات جاری حقوق بین‌الملل از جمله حقوق بشر بین‌المللی تضمین خواهد شد». نسبت به مواردی که مقررات جاری حقوق بین‌الملل و حقوق بشر خلاف شرع است و یا بعداً تصویب شود و خلاف شرع باشد، خلاف موازین شرع شناخته شد.

۱. اگر... پیگرد یا مجازات فردی به خاطر نژاد، مذهب، ملیت، قومیت یا عقاید سیاسی وی ارائه گردیده است یا پذیرش درخواست موجب خدشه وارد شدن به موقعیت آن فرد به دلایل مزبور می‌گردد، هیچیک از مفاد این کنوانسیون به عنوان وضع تعهد برای استرداد با ارائه معاضدت حقوقی متقابل تفسیر نخواهد گردید. ر.ک: نامه ۵۴۶۲۸/۱۰۱۱۶۰ ریاست جمهوری به رئیس مجلس شورای اسلامی در ۹۷/۸/۱۵؛

Nothing in this Convention shall be interpreted as imposing an obligation to extradite or to afford mutual legal assistance, if the requested... person's race, religion, nationality, ethnic origin or political opinion or...

۲. ن.ک: نامه ۵۴۶۲۸/۱۰۱۱۶۰ ریاست جمهوری به رئیس مجلس شورای اسلامی در ۹۷/۸/۱۵؛
Any person who is taken... shall be guaranteed fair treatment, including... applicable provisions of international law including international human rights law.

ذلت پذیری

احساس حقارت در برابر دشمن و وادادگی در مقابل غرب و عظمت بخشی غیرواقعی به داشته‌های آنان، از مهم‌ترین اسباب نفوذ به سبک نوین است، همان گونه که امام علی(ع) برای بر حذر داشتن لشکریان خود از چنین خصلتی در زمانی که دشمن در جنگ صفین آب را روی سپاه ایشان بست، خطاب به لشکریان خود فرمودند: به جای عقب‌نشینی و پذیرش شرایط دشمن برای رفاه چندروزه تن به ذلت ندهند و گام در مبارزه و جهاد برای فتح آب بگذارند که مرگ عزتمندانه از زندگی با ظالمان و سازش با آنان شرافتش بیشتر است.^۱ (ابن ابی الحدید، ۱۴۰۴: ۲۴۴/۳). اینک به نمونه‌هایی از ذلت پذیری ذیل الحاق ایران به FATF اشاره می‌شود:

نمونه اول: نسبت به ماده ۷، بند ۴ مصوبه مجلس در رابطه با مقابله با تأمین مالی تروریسم که می‌گوید «هر کشور عضو همچنین اقدامات لازم را اتخاذ خواهد نمود... صلاحیت خود را - در محاکمه مجرم - در خصوص جرایم مندرج در ماده ۲ احراز نماید»^۲، مجمع فقهی شورای نگهبان طی نامه ۹۷/۸/۱ مرقوم کرده است: نظر بعضی از اعضا این بود که قبول نمودن این مطلب که متهم را می‌توان به کشورهای عضو تحویل داد تا خود محاکمه نمایند و یا اینکه ایشان حق دارند که متهم را تحویل نداده و خود حق رسیدگی و محاکمه وی را دارند، خلاف شرع بوده و موجب تأیید قضاوت ایشان می‌گردد.

نمونه دوم: مجمع شورای فقهی شورای نگهبان، درباره ماده ۷، بند ۶ که می‌گوید: «این کنوانسیون بدون خدشه به عرف حقوق بین‌الملل عمومی، مانع اعمال هرگونه صلاحیت کیفری احراز شده توسط کشور عضو، طبق قانون داخلی خود نمی‌شود»^۳. می‌نویسد: مفاد این بند آن است که در صورت خدشه وارد شدن به عرف حقوق بین‌الملل عمومی - مانند لازم دانستن و اجبار نمودن حجاب و اجراء نمودن اعدام‌های مشروع - این بند مانع صلاحیت کیفری احراز شده توسط کشور جمهوری اسلامی ایران طبق قانون داخلی خود می‌شود و لذا خلاف شرع می‌باشد.^۴

نمونه سوم: تارنمای «اطلاعات» از زبان برخی از مسئولان نقل می‌کند: «امروز امریکا

۱. «قَدْ اسْتَطَعْمُوكُمْ الْفِتَالَ فَأَقْرُوا عَلَي مَذَلَّةٍ وَ تَأْخِيرِ مَحَلَّةٍ أَوْ رُوُوا السِّيُوفَ مِنَ الدَّمَاءِ تَرَوُوا مِنَ الْمَاءِ فَالْمَوْتُ فِي حَيَاتِكُمْ مَقْهُورِينَ وَ الْحَيَاةُ فِي مَوْتِكُمْ فَاهْرَبِينَ...» (ابن ابی الحدید، ۱۴۰۴: ۲۴۴/۳).

۲. ن.ک: نامه ۹۷/۸/۱۰۱۱۶۰ ریاست جمهوری به رئیس مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۹۷/۸/۱۵؛

4. Each State Party shall likewise take such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the offences set forth in article 2...

۳. ن.ک: نامه ۹۷/۸/۱۰۱۱۶۰ ریاست جمهوری به رئیس مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۹۷/۸/۱۵؛

Without prejudice to the norms of general international law, ...

۴. نامه مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان، تاریخ ۹۷/۸/۱.

در دنیا تنها و منزوی مانده است، و به حول و قوه الهی تاکنون در دو نوبت در دادگاه بین‌المللی لاهه، امریکا را محکوم کرده‌ایم و این یک افتخار بزرگ برای حقوق‌دانان‌ها و دیپلمات‌های کشور و ملت ایران است». فارغ از اینکه این احقاق حق نسبت به کدام تضييع حقی صورت گرفته است، اعتباربخشی به محاکم جور و به رخ کشیدن دستگاه دیپلماسی در این ایام، این شائبه را در ذهن تقویت می‌کند که ما اگر در امثال برجام مورد ظلم واقع شویم، طرف غربی را پای میز محاکمه می‌کشانیم. اما پذیرش چنین ادعایی لازمه در نظر گرفتن نکاتی است: نخست اینکه پس از الحاق معیوب به معاهدات بین‌المللی طرف‌های غربی را سر میز محاکمه بیاوریم کار بزرگی نمی‌باشد. خصوصاً از دست‌دادن زمان و انتظار طولانی برای صدور حکم نوعی خسارت است. دوم آنکه پیوند زدن انزوای امریکا به کار دیپلماتیک تیم مذاکره، به نظر می‌رسد صرف ادعایی بیش نیست؛ زیرا از دلایل مهم انزوای امریکا به‌خاطر روی کار آمدن آقای «ترامپ» است. سوم آنکه اتلاف وقت طرف غربی در اجرای تعهدات قرینه‌ای بر یک تقسیم‌کار هوشمندانه میان امریکا و طرف اروپایی است. چهارم اگر رفتار امریکا در ادوار مختلف مطالعه شود، سیاست اصلی امریکا که همان «چماق و هویج» است نمایان می‌شود به گونه‌ای که در اکثر موارد جمهوری‌خواهان نقش چماق و دموکرات‌ها نقش طعمه و هویج را بازی می‌کنند و تغییری حقیقی در سیاست‌های کلی این رژیم دیده نمی‌شود.

در این خصوص امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) هنگام دیدار با مردم قم در تاریخ ۹۳/۱۰/۱۷ نکاتی را گوشزد می‌نمایند:

«... خوب، حالا اگر آمدند شرط برداشتن تحریم - خروج از لیست سیاه - را یک چیزی قرار دادند که شما غیرت نمی‌کنید که آن را انجام دهی؛ چه کار می‌کنی؟ شرط می‌کنند دست از اسلام بردارید، دست از استقلال بردارید، دست از حرکت به‌سوی علم بردارید، دست از فلان پدیده افتخارآمیز بردارید تا ما تحریم را برداریم؛ شما چه کار می‌کنید؟».

پذیرش دیدبان بر حریم داخلی

یکی از وظایف مهم آحاد افراد جامعه، رازداری از جبهه حق است تا زمینه نفوذ دشمن به بدنه جامعه فراهم نیاید؛ در همین راستا، امام علی (ع) در روایاتی به حفظ اسرار تأکید می‌ورزد: «صَدْرُ الْعَاقِلِ صُنْدُوقُ سِرِّهِ» (حکمت/۶؛ ابن ابی الحدید، ۱۴۰۴: ۹۸/۱۸)؛ قلب عاقل صندوقچه اسرار اوست و نیز «وَأَلْمَرُّ أَحْفَظُ لِسِرِّهِ وَ رَبُّ سَاعٍ فِيمَا يَضُرُّهُ» (مجلسی، محمدتقی، ۱۴۰۶، ۱۳، ۸۷)؛ انسان در نگرهبانی از راز خود سزاوارتر است. چه بسیار تلاش‌کننده‌ای که به زیان خود می‌کوشد. این مسأله را در سیره عملی امام علی (ع) نیز

می‌توان مشاهده نمود؛ از جمله در عملیات ذات السلاسل^۱ که حضرت علی(ع) پس از شکست فرستاده‌های قبلی در این جنگ، فرمانده جدید سپاه شد و با وجود پافشاری فراوان عمرو بن عاص، ذره‌ای از تاکتیک جنگی را فاش نکرد تا سرانجام سپاه اسلام به پیروزی بزرگی دست‌یافت. (دستی، ۱۳۸۰ الف: ۸۶). هرگاه امت اسلامی به اصل رازداری توجه نکرد و مسائل مهم اطلاعاتی را افشا کرد، ضربه پذیر شد و راه را برای غلبه دشمن فراهم نمود. اگر دشمن از قدرت نظامی - و دیگر شریان‌های حیاتی - ما با خبر باشد، و شیوه‌های دفاعی یا تهاجمی ما را بداند و از چگونگی ابزار جنگی ما با خبر باشد، به آسانی می‌تواند با ما مقابله کند و راه پیروزی را بر امت اسلامی ببندد و درمقابل انواع تهاجمات، خود را سامان دهد. (دستی، ۱۳۸۰ الف: ۳۷ - ۳۶). به برخی از بسترهای زمینه‌ساز دیدبانی و نفوذ دشمن در ذیل اشاره می‌شود:

نمونه اول: تارنمای ایسنا به نقل از وزیر وقت اقتصاد می‌گوید: «FATF» هیچ‌گونه بانک اطلاعاتی برای جمع‌آوری اطلاعات ندارد...». این سخن صحیح است، آنچه نگران‌کننده است، ایجاد یک گذرگاه برای تبادل اطلاعات حسب درخواست طرف‌های بیگانه به بهانه تسهیل مبادلات مالی است. به عبارتی دیگر خود این نهاد به جمع‌آوری اطلاعات نمی‌پردازد و الزامی هم ندارد، ولی اطلاعات مالی و بانکی توسط دولت ایران جمع‌آوری می‌شود و حتی توسط خود دولت ایران به درخواست‌کنندگان خارجی داده می‌شود و نقش FATF این است که عملکرد بی‌نقص ایران را بر اساس ضوابط خود در این فرایند ارزیابی کند تا اعتماد کشور ثالث برای تجارت با ایران جلب شود؛ بنابراین الحاق به FATF به‌خاطر داشتن ضوابطی که به لحاظ تطبیق بر دستورات اسلامی و قانون اساسی که در ادامه خواهد آمد، مورد خدشه جدی و نگران‌کننده می‌باشد. طبق اکشن پلن گروه ویژه اقدام مالی،

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال جامع علوم انسانی

۱. در مجمع‌البیان، آمده است: بعضی دیگر گفته‌اند: این سوره - (وَ الْأَعْيَادِ صَبْحًا) (عادیات/ ۱) - وقتی نازل شد که رسول خدا(ص)، علی(ع) را به جنگ ذات السلاسل فرستاد، و علی(ع) لشکر دشمن را شکست داده بود، و این بعد از چند نوبت اعزام لشکریان واقع شد که رسول خدا(ص) به سرکردگی دیگران فرستاده بود، آنها نتوانستند کاری صورت دهند و هریک لشکر را دچار شکست نموده، نزد رسول خدا(ص) برگشتند، این قصه در حدیثی طولانی از امام صادق(ع) روایت شده. و از این جهت آن را ذات السلاسل خوانده‌اند که آن جناب شکست فاحشی به ایشان داده و عده‌ای را کشت و جمعی را اسیر نموده، اسیران را در طناب آن‌چنان به هم بست که گویی در زنجیر هستند. وقتی این سوره نازل شد رسول خدا(ص) از خانه به میان مردم آمد و نماز صبح را خواند و در نماز همین سوره را تلاوت کرد، بعد از آنکه نمازش تمام شد اصحابش عرضه داشتند: ما این سوره را نشنیده بودیم، رسول خدا(ص) فرمود: بله علی(ع) بر دشمنانش ظفر یافت و خدای تعالی این سوره را فرستاد... (موسوی، ۱۳۷۴: ۲۰، ۵۸۹).

ایران باید هویت «ذی‌نفع واقعی» را شناسایی کرده^۱ و بدون محدودیت این اطلاعات را با درخواست‌کنندگان به اشتراک بگذارد. به عبارتی دیگر، امریکا می‌تواند کشور ثالثی را اجیر کند تا به بهانه تجارت با ایران اطلاعات اقتصادی را درخواست کند. اینجاست که تحریم‌های سازمان ملل، امریکا، اتحادیه اروپا و مهم‌تر از همه مسئله خودتحریمی مطرح می‌شود. اگر تاکنون قطعنامه‌های سازمان ملل برای ایران یک تحمیل محسوب می‌شد، پس از قبول FATF و مانند آن با مکانیسم جدید این نفوذ به صورت کاملاً قانونی و از آن بدتر به صورت خودخواسته، اعمال می‌شود. به طور مثال: در بند ۸۵ سند^۲ ICRG^۳ (شاخص راهنمای بین‌المللی ریسک کشوری) تعهدات ایران در خصوص همکاری بین‌المللی را فاش می‌کند؛ مقامات ایرانی اعلام کردند که بر اساس تفاهم‌نامه‌های FIU^۴ (واحد اطلاعات مالی) ایرانی‌ها قادر هستند هرگونه اطلاعات را در خصوص تراکنش‌های مالی که از طرف همتای خارجی به عنوان تراکنش مشکوک به پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم تشخیص داده شود، حتی به صورت داوطلبانه ارائه نمایند. (ظاهری، خودتحریمی، ۱۳۹۷: ۱۰۵).

نمونه دوم: با اجرای FATF ایران ملزم به شناسایی و معرفی «ذی‌نفع واقعی» معاملات بانکی است... به عنوان مثال: ایران طبق این توافقنامه متعهد است که ۲۳ فرد و ۶۱ نهادی که در قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل، تحت تحریم هستند را، تحریم کند؛ یعنی این ۲۳ فرد و ۶۱ نهاد نباید ذی‌نفع واقعی قرار گیرند. (نادری، خودتحریمی، ۱۳۹۷: ۱۴). نهاد FATF در اصل یک نهاد تحریم‌کننده سیستم بانکی نیست، بلکه یک نهاد دیدبان است و در واقع زمانی سیستم بانکی ما با مشکل جدی مواجه می‌شود که مورد تحریم کشورهای عضو FATF از جمله امریکا قرار گیرد؛ نه لزوماً زمانی که FATF علیه ما اعمال نظر کند. پس مشکل اصلی در جای دیگری است و نه در FATF. به عبارتی دیگر مشکل با یک نگاه ریشه‌ای و با الحاق به FATF حل نمی‌شود. در حقیقت، شرکت‌ها و مؤسسات مالی جهانی برای اینکه بهانه‌ای به دست امریکایی‌ها ندهند قید معامله با ایران را می‌زنند، چراکه بر اساس معیارهای مؤسسات جهانی درباره میزان بالای پولشویی در ایران، (جدا از اعتبار این گزارشات) برای آنان مشخص نمی‌شود پولی که بین این مؤسسات و

۱. آن گونه که به آن اشاره رفت، گروه ویژه اقدام مالی یک نهاد تحریم‌کننده نیست؛ بلکه یک نهاد دیدبان است که وظیفه شناسایی افراد حقیقی و حقوقی واقعی را در قراردادهای تجاری بین کشورها بر عهده دارد. از این افراد حقیقی و حقوقی که استفاده‌کنندگان واقعی کالای تجاری می‌باشند، به ذی‌نفع واقعی تعبیر می‌شود.

2. According to the Iranian authorities the MOUS indicate that the FIUS may exchange spontaneously or upon request any available information relevant to the investigation by the FIUS ...

3. International country risk guide

4. Financial Information Unit

طرف ایرانی مورد مبادله قرار گرفته است در چه مسیری صرف شده است. بنابراین قید معامله با ایران را می‌زنند و اگر در گذشته نیز ردیابی می‌کردند، اکنون این سازوکار به‌واسطه FATF شکلی قانونی به خود گرفته و دیگر راه دور زدن تحریم‌های غربی مسدود می‌شود.

عدم خبرگی لازم در پذیرش مسئولیت‌ها

آخرین مورد از اسباب مهم نفوذ به سبک نوین که در این نوشتار به آن پرداخته شده است، عدم خبرگی لازم در پذیرش مسئولیت‌ها است که با مواردی مانند ساده‌اندیشی و سهل‌انگاری در نگارش معاهدات خود را نشان می‌دهد. حسن‌ظن، فضیلتی نکوست، اما در همه‌جا یکسان و مطلق نیست؛ زمانی که جامعه و افراد آن، در مسیر درستی قرار دارند، حسن‌ظن مطلوب و سوء‌ظن مذموم می‌باشد؛ اما در محیطی که فساد بر آن حاکم است با حسن‌ظن به همه افراد نگریستن و تمامی مردمان را نیک انگاشتن، سادگی است. بنابراین انسان در یک محیط فاسد تا فردی را شناخته و درمورد او اعتماد پیدا نکرده است، نباید به او حسن‌ظن داشته باشد، بلکه شایسته است با احتیاط و دوراندیشی عمل کند که بیان شیوا و رسای امام علی(ع) نیز گویای این حقیقت است، آنجا که فرمود: «وَقَالَ (ع) إِذَا اسْتَوَلَى الصَّالِحُ عَلَى الزَّمَانِ وَ أَهْلِهِ ثُمَّ أَسَاءَ رَجُلٌ الظَّنَّ بِرَجُلٍ لَمْ تَطَهَّرْ مِنْهُ حَوْبَةً فَقَدْ ظَلَمَ وَ إِذَا اسْتَوَلَى الفَسَادُ عَلَى الزَّمَانِ وَ أَهْلِهِ فَأَحْسَنَ رَجُلٌ الظَّنَّ بِرَجُلٍ فَقَدْ غَرَّ». (خطبه/۱۱۰؛ الصبحی صالح، ۱۴۱۴: ۴۸۹) همچنین آنجا که فرمودند: «مِن دَلَائِلِ الدَّوْلَةِ قِلَّةُ الغَفْلَةِ»؛ از نشانه‌های دولت کمی غفلت است. (حسینی، ۱۳۶۶: ۶، ۴۰). ایشان هنگام گسترده شدن فضای صلح نیز می‌فرمایند: «... وَ أَتَاهُمْ فِي ذَلِكَ حُسْنِ الظَّنِّ» (خطبه/۵۳؛ دشتی، ۱۳۸۰: ۵۸۶)؛ «هنگام نزدیک شدن دشمن، خوش‌بینی خود را توبیخ کن».

علامه جعفری می‌نویسد: سخنان آن حضرت دربارهٔ منصرف ساختن سپاهیان خود از پذیرش حکمیت، به‌قدری صریح و محکم است که جای هیچ تردیدی برای شخص آگاه نمی‌گذارد که آن حضرت به‌طور کامل فریب‌کاری معاویه را می‌دانست و عواقب ناشایست آن را رصد کرده بود. در خطبه ۳۵ پس از جریان حکمیت و شنیدن کار احمقانهٔ ابو موسی اشعری و عمرو بن عاص در کنار زدن علی(ع)، چنین فرمودند: «پس از حمد و ثنای خداوند و شهادتین، بدانید که نافرمانی و سرپیچی از نصیحت ناصح مهربان و عالم تجربه‌دیده موجب حسرت می‌گردد و پشیمانی به‌دنبال می‌آورد...» (جعفری، ۱۳۶۹: ۲۶۷/۲۱). همچنین امام علی(ع) در ضرورت کنترل دشمن خصوصاً در وقت صلح نسبت به غفلت از آن هشدار جدی می‌دهند: «... وَ لَكِنَّ الحَذَرَ كُلَّ الحَذَرِ مِنْ عَدُوِّكَ بَعْدَ صلْحِهِ فَإِنَّ العَدُوَّ رِيْمًا قَارِبًا لِيَتَغَفَّلَ فَحُذِّ بِالْحَزْمِ». (خطبه/۵۳؛ بروجردی، ۱۳۸۶: ۶۶۰/۲۲)؛ «لکن

زنهار! زنهار! از دشمن خود پس از آشتی کردن، زیرا گاهی دشمن نزدیک می شود تا غافل گیر کند، پس دوراندیش باش» (دشتی، ۱۳۸۰: ۵۸۶). در این مورد نیز نمونه‌هایی با توجه به نامه مزبور شورای نگهبان به مجلس در رابطه با تأمین مالی تروریسم ارائه می شود تا عمق خسارت وارده در صورت پذیرش و الحاق چنین معاهده‌ای نمایان گردد.

نمونه اول: در بند ۳ ماده واحده^۱، نسبت به شمول تحفظ در خصوص دیوان بین‌المللی دادگستری، ابهام وجود دارد، پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

نمونه دوم: اشکالات متعدد شورای نگهبان نسبت به مواد^{۲، ۸، ۹، ۱۰} (بند ۱)^۳، ۱۱، (بندهای ۱، ۲، ۳، ۴، ۵)^۴، ۱۲ (بند ۱، ۵)^۵، ۱۶ (بند ۱)^۶، ۱۸ (بند ۱ و جزء الف آن، بند ۲ و ۳ و اجزاء الف و ب آن)^۷ بر اساس ایراد جزء (ب) بند ۱ ماده^۲، وارد است که مبتنی بر

۱. «... هرگاه ظرف ۶ ماه از تاریخ درخواست ارجاع به داوری، طرفها نتوانند در خصوص سازمان‌دهی داوری با یکدیگر موافقت نمایند، هریک از طرف‌های مزبور می‌توانند اختلاف را از طریق ارائه درخواست، به دیوان بین‌المللی دادگستری مطابق با اساسنامه آن ارجاع نمایند...».

۲. هر کشور عضو طبق اصول حقوق داخلی خود برای شناسایی، ردیابی و مسدودکردن یا تصرف هرگونه وجوهی که برای ارتکاب جرائم مندرج در ماده ۲ هزینه می‌شود...؛ ر.ک: نامه ۵۴۶۲۸/۱۰۱۱۶۰ ریاست‌جمهوری به رئیس مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۹۷/۸/۱۵؛

Each State Party shall... for the identification, detection and freezing or seizure of any funds used or allocated for the purpose of committing the offences set forth in article 2...

۳. «کشور عضوی که متهم مورد ادعا در قلمرو آن حضور دارد در مواردی که ماده (۷) نسبت به آنها اعمال می‌شود، چنانچه آن شخص را مسترد نکند...». ر.ک: نامه ۵۴۶۲۸/۱۰۱۱۶۰ ریاست‌جمهوری به رئیس مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۹۷/۸/۱۵؛

The State Party in the territory of which the alleged offender is present shall, in cases to which article 7 applies, if it does not extradite that person...

۴. بند ۲: «چنانچه کشور عضو... درخواست استرداد را از کشور عضو دیگری که با آن هیچ معاهده استرداد ندارد، دریافت نماید، بنا به اختیار خود می‌تواند این کنوانسیون را به‌عنوان مبنای حقوقی جهت استرداد در رابطه با جرائم مندرج در ماده (۲) قلمداد نماید...». ر.ک: نامه ۵۴۶۲۸/۱۰۱۱۶۰ ریاست‌جمهوری به رئیس مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۹۷/۸/۱۵؛

...another State Party with which it has no extradition treaty, the requested State Party may, at its option, consider this Convention as a legal basis for extradition in respect of the offences set forth in article 2...

۵. بند ۱: «کشورهای عضو حداکثر مساعدت را در خصوص انجام تحقیقات کیفری یا مراحل دادرسی جزائی یا استرداد در ارتباط با جرائم مندرج در ماده ۲...». ر.ک: نامه ۵۴۶۲۸/۱۰۱۱۶۰ ریاست‌جمهوری به رئیس محترم مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۹۷/۸/۱۵؛

States Parties shall afford one another the greatest measure of... the offences set forth in article 2, ...

۶. بند ۱: «فردی که در بازداشت به سر می‌برد... و حضورش در کشور عضو دیگر به‌منظور... پیگرد جرائم مندرج در ماده (۲) درخواست شده است را می‌توان در صورت برآورده شدن شرایط زیر منتقل نمود...».

۷. بند ۱، (الف): «تخاذ اقداماتی برای جلوگیری از انجام فعالیت‌های غیرقانونی در داخل قلمروی خود توسط افراد و سازمان‌هایی که آگاهانه ارتکاب جرائم مندرج در ماده (۲) را تشویق، تحریک، سازماندهی یا در آنها دخالت می‌کنند؛...».

عدم تطابق با موازین شرع و قانون اساسی است.

نمونه سوم: بر اساس ماده ۱۹ «کنوانسیون بین‌المللی حقوق معاهدات ۱۹۶۹» حق شرط و حق تحفظ در صورتی امکان‌پذیر بوده است که اولاً: آن کنوانسیون حق شرط را منع ننموده باشد... حال آنکه کنوانسیون حق شرط را نسبت به مواد ۲ و ۶ و ۱۴ خود منع نموده است. آنچه در مصوبه CFT محل تأمل است، مخدوش شدن سیاست‌های کلی نظام در خصوص اقتصاد مقاومتی و امنیت ملی از ابعاد مختلف مالی، نظامی و اطلاعاتی می‌باشد.

نتیجه‌گیری

از مباحث ارائه شده در این نوشتار به دست آمد که:

۱. دشمن‌شناسی، شیوه‌های نفوذ و اسباب آن، در احادیث علوی(ع) جایگاه ویژه‌ای دارد. پدیده نفوذ از طریق مؤلفه‌هایی نظیر سهل‌انگاری در اصول، وارونه‌کردن ارزش‌ها، ذلت‌پذیری، پذیرش دیدبان بر حریم خصوصی و عدم خبرگی لازم در پذیرش مسئولیت‌ها شکل می‌گیرد، همچنین فهرستی از دیگر اسباب نفوذ در پانویست گزارش شد. به‌طور مثال از قله‌های بصیرت‌افزایی در سنت علوی(ع) می‌توان به احادیث ناظر به «داستان حکمیت» و «حوادث نبرد صفین» اشاره کرد که درون خود پندها و عبرت‌های فراوانی دارند.

۲. گروه ویژه اقدام مالی (FATF)، خود یک نهاد تحریمی نمی‌باشد و در حقیقت تحریم از جانب این نهاد صورت نمی‌گیرد؛ بلکه صرفاً یک «زیرساخت انتقال داده» در حوزه اطلاعات مالی کشورهاست. وزارت خزانه‌داری آمریکا از طریق بند «تعاملات بین‌المللی» اکشن پلن گروه ویژه اقدام مالی می‌تواند داده‌های ما را به دست آورده و نقشه تحریمی خود را تکمیل کنند.

۳. این سبک از دشمنی غرب، ادامه مسیر به زانو درآوردن ملت‌های آزاده دنیا است. نفوذ و دیدبانی دشمن بر شریان‌های اقتصادی، از طریق معاهدات بین‌المللی، نسبت به از دست دادن اراضی کشور در معاهداتی همچون ترکمن‌چای و گلستان می‌تواند به مراتب بدتر باشد؛ چراکه در آن دو معاهده، بخشی از اراضی کشور جدا شد؛ اما در مواردی نظیر FATF به پاشنه آشیل کشور ضربه وارد خواهد شد.

۴. تعارض جدی با قواعد مسلم شرعی و قانون اساسی، سلب حق شرط‌های ایران، تبعات گسترده نقض کنوانسیون‌ها، احتمال قوی و عقلانی بازگشت به شرایط قبلی و... نمی‌تواند ما را قانع کند تا به‌صرف کنترل تبادل اطلاعات مالی یا رصد حضور عوامل نفوذی از سوی نهادهای امنیتی، به فرصت‌سوزی از دشمن و فرصت‌سازی برای کشور، دل خوش باشیم و به معاهده‌ای معیوب ملحق شویم.

۵. با توجه به نکات مذکور است که مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای نگهبان و مجمع فقهی شورای نگهبان، الحاق به این معاهدات به شکل موجود را موجب ایجاد خسارات جبران‌ناپذیر به اقتصاد کشور و آسیب جدی به امنیت ملی دانستند و برخی از مراجع عظام تقلید (مانند آیت‌الله شاهرودی(ره)، آیت‌الله مکارم شیرازی و...) نیز حکم به حرمت چنین الحاقی داده‌اند.

منابع

- قرآن کریم.
- ابن ابی الحدید، عبدالحمید (۱۴۰۴)، شرح نهج البلاغه لابن ابی الحدید، ج ۱، قم: مکتبه آیت‌الله المرعشی النجفی.
- امام خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۴)، نفوذ دشمن در مجلس ششم هم‌زمان با مذاکرات هسته‌ای، در جمع مردم نجف‌آباد، قابل بازیابی در: <http://farsi.khamenei.ir>
- امام خامنه‌ای، سیدعلی (۱۳۹۷)، بیانات در سالروز قیام نوزدهم دی، در جمع مردم قم، قابل بازیابی در: <http://farsi.khamenei.ir>
- ابن منظور، ابو الفضل (۱۴۱۴)، لسان العرب، ج ۳، بیروت: دار الفکر للطباعة و النشر و التوزیع.
- ارجمند نژاد، عبد المهدی (۱۳۹۲)، استانداردهای بین‌المللی مبارزه با پول‌شویی و تأمین مالی تروریسم. فردوس زارع فاجاری و علی قائم مقامی، ج ۱، تهران: نشر تاش.
- آقا جمال خوانساری، محمد بن حسین (۱۳۶۶)، شرح آقا جمال خوانساری بر غرر الحکم و درر الکلم. حسینی ارموی محدث، جلال‌الدین، ج ۴، تهران: دانشگاه تهران.
- بجنوردی، سید محمد بن حسن (۱۴۰۱)، قواعد الفقهیه، ج ۳، تهران: عروج.
- بروجردی، آقا حسین (۱۳۸۶)، جامع احادیث الشیعۀ، جمعی از محققان، ج ۱، تهران: انتشارات فرهنگ سبز.
- ثقفی، ابراهیم بن محمد (۱۴۱۰)، الغارات أو الاستنفار و الغارات، ج ۱، تهران: دارالکتاب الاسلامی.
- جعفری، محمدتقی (۱۳۶۹)، ترجمه و شرح نهج البلاغه، ج ۲، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- جوهری، اسماعیل (۱۴۱۰)، الصحاح - تاج اللغة و صحاح العربیۀ، ج ۲، ج ۱، بیروت: دارالعلم.
- حسینی، سید احمدرضا (۱۳۷۸)، تأثیر تغییر بنیادین اوضاع و احوال بر معاهدات بین‌المللی، ج ۱، بی‌جا: انتشارات بین‌المللی الهدی.

- خوبی، میرزا حبیب الله (۱۴۰۰)، **منهاج البراعة فی شرح نهج البلاغه**، حسن حسن‌زاده آملی، محمد باقر کمراهی، چ ۴، تهران: مکتبه‌الاسلامیه.
- دشتی، محمد (۱۳۸۰ الف)، **مجموعه‌الگوهای رفتاری امام علی (ع): مسائل اطلاعاتی - امنیتی**، چ ۱، تهران: سازمان تحقیقات خودکفایی بسیج.
- دشتی، محمد (۱۳۸۰ ب)، **نهج البلاغه**، چ ۱۸، قم: انتشارات الهادی.
- دشتی، محمد (۱۳۸۰ ج)، **مجموعه‌الگوهای رفتاری امام علی (ع) مسائل سیاسی**، چ ۱، تهران: سازمان تحقیقات نیروی مقاومت بسیج.
- دفتر مطالعات گفتمان انقلاب اسلامی (۱۳۹۷)، **خود تحریمی، جستاری در مفهوم، ابعاد و پیامدهای خسارت بار FATF**، چ ۱، قم: انتشارات شهید کاظمی.
- راغب اصفهانی، حسین (۱۴۱۲)، **مفردات الفاظ قرآن**، چ ۱، لبنان: دارالعلم.
- روحانی، حسن (۱۳۹۷)، سخنرانی در دیدار با مردم آذربایجان غربی، قابل بازیابی در: <http://www.ettelaat.com>
- روزنامه خراسان، عبور جنجالی FATF از بهارستان. ۱۳۹۷/۷/۱۶ الف.
- روزنامه خراسان، گزارش خراسان درباره مفاد برخی ایرادهای شورای نگهبان. ۱۳۹۷/۸/۱۴ ب.
- سبزواری، عبدالاعلی (۱۴۱۳)، **مهذب الاحکام فی بیان الحلال و الحرام**، چ ۴، قم: المنار.
- شبر، عبدالله (۱۴۱۰)، **تفسیر شبر**، چ ۲، قم: الهجره.
- شریف الرضی، محمد بن حسین (۱۴۱۴)، **نهج البلاغه (للصبحی صالح)**، چ ۱، قم: نشر هجرت مکان.
- ضیائی بیگدلی، محمدرضا (۱۳۸۳)، **حقوق معاهدات بین الملل**، تهران: کتابخانه گنج دانش.
- طباطبایی، محمد حسین (۱۳۷۴)، **ترجمه تفسیر المیزان**، محمد باقر موسوی، چ ۵، قم: دفتر انتشارات اسلامی.
- طباطبایی، محمدحسین (۱۳۹۰ ق)، **المیزان فی تفسیر القرآن**، چ ۲، بیروت: مؤسسه علمی مطبوعات.
- طبرسی، فضل بن حسن (بی تا)، **ترجمه تفسیر مجمع البیان**، حسین نوری همدانی و جمعی از نویسندگان، چ ۱، تهران: فراهانی.
- طوسی، محمد بن حسن (۱۴۰۷)، **الخلاف**، چ ۱، قم: دفتر انتشارات اسلامی.
- عاملی، سید مصباح (۱۳۹۷)، **بیانیه مدیر محترم حوزه‌های علمیه خراسان در خصوص الحاق ایران به معاهدات بین المللی خصوصاً الحاق به CFT**، قابل بازیابی در: <https://www.farsnews.com>

- فولادی، مسعود (۱۳۹۷)، بررسی گروه ویژه اقدام مالی (FATF) - پیامدهای عضویت ایران، دستاوردهای نوین در مطالعات علوم انسانی، ۱، ۳، ۹۲.
- فیومی، احمد بن محمد (بی تا)، **المصباح المنیر فی غریب الشرح الکبیر للرافعی**، ج ۱، قم: منشورات الدار الرضی.
- کلینی، محمد بن یعقوب (۱۴۲۹). **الکافی**، ج ۱، قم: دار الحدیث.
- گروه ویژه اقدام مالی، (۲۰۱۹)، «Who we are»، قابل بازیابی در:
<http://www.fatf-gafi.org>
- لایحه "الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بین‌المللی مقابله با تأمین مالی تروریسم". نامه ۵۴۶۲۸/۱۰۱۱۶۰ ریاست محترم جمهوری به رئیس محترم مجلس شورای اسلامی.
- مازندرانی، محمد صالح (۱۳۸۲)، **شرح الکافی - الأصول و الروضة (للمولی صالح المازندرانی)**، ج ۱، تهران: المكتبة الإسلامية.
- مجلسی، محمدباقر (۱۴۰۳)، **بحار الأنوار (ط - بیروت)**، ج ۲، بیروت: دار إحياء التراث العربی.
- مجلسی، محمدتقی (۱۴۰۶)، **روضة المتقين فی شرح من لایحضره الفقیه (ط - القديمه)**، ج ۲، قم: مؤسسه فرهنگی کوشانبور.
- مصوبه "لایحه الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بین‌المللی مقابله با تأمین مالی تروریسم". نامه مجلس شورای اسلامی به شورای محترم نگهبان. شماره نامه ۱۳۹۷/۷/۱۶. ۳۴۵/۵۸۹۶۶.
- مغنیه، محمدجواد (۱۴۲۴)، **الکاشفة** ج ۱، قم: دارالکتب الاسلامیه.
- منقری، نصر بن مزاحم (۱۴۰۳)، **واقعه صفین**، ج ۱، قم: کتابخانه آیت‌الله مرعشی نجفی.
- موسی زاده، رضا (۱۳۸۰)، **بایسته‌های حقوق بین‌الملل عمومی**، ج ۱، تهران: نشر میزان.
- میرزاوند، فضل‌الله (۱۳۸۲)، **پیشنهاد‌های گروه کار اقدام مالی برای مبارزه با پول‌شویی. مجلس و پژوهش**، ۱۰، ۳۷، ۶.
- میرزایی، محمد (۱۳۹۵)، **قرآن و پدیده‌شناسی نفاق و نفوذ**، ج ۱، مشهد: دانشگاه علوم اسلامی رضوی.
- نامه شورای نگهبان (قائم‌مقام دبیر)، **جوابیه نامه مجلس (لایحه الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با تأمین مالی تروریسم)**. شماره نامه ۱۳۹۷/۸/۶. ۹۷/۱۰۲/۷۴۵۰.
- نامه مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان (لایحه الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با تأمین مالی تروریسم)، ۹۷/۸/۱.

